

Н.С. Булич

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: кандидат філологічних наук

С. А. Вискушенко

«Фальшиві друзі» перекладача у фахових текстах медицини

Внаслідок світових глобалізаційних процесів сучасна людина зіштовхується з новими проблемами та задачами, які вимагають подальшого розвитку професійних знань та вмінь. На сьогоднішній день відбувається активна співпраця та міжнародний обмін досвідом у сфері медицини та охорони здоров'я. У зв'язку з цим, актуальним завданням стало виконання якісного перекладу фахових текстів медичного спрямування.

Метою нашого дослідження є комплексний аналіз лексичних одиниць англійських фахових текстів медицини, які підпадають під дефініцію «фальшивих друзів» перекладача та визначити специфіку їх перекладу українською мовою.

Це питання уже досліджувалось багатьма вченими-лінгвістами, проте, у зв'язку зі стрімким розвитком науки – у нашому випадку медицини – залишається надзвичайно **актуальним**.

Об'єктом дослідження виступили медичні терміни, які мають формальну подібність в англійській та українській мовах, але суттєво відрізняються за лексичним значенням.

Тому далі у нашій статті проілюструємо цю проблему, проаналізувавши деякі медичні терміни, які відносять саме до категорії «фальшивих друзів» перекладача.

Медичні фахові тексти заслужено вважаються одними з найважчих для перекладу, оскільки медицина є тією галуззю, де завжди вживаються специфічні терміни, де розвиток відбувається прискореними темпами, а тому до системи цієї фахової мови постійно додаються нові складні одиниці [2].

Найскладнішим компонентом медичного тексту є наукова термінологія. Працюючи з такими текстами, перекладач повинен абсолютно точно

відтворювати текст першоджерела мовою перекладу. Тут важливим є кожен термін, і необхідно передати його правильно, розуміючи зміст речення під час перекладу іншою мовою [1].

Медична термінологія має міжнародний характер, оскільки вона утворилася та продовжує формуватися на базі класичних мов – грецької та латинської. Зважаючи на це, наукові медичні тексти як англійські, так і українські мають багато слів зі спільними коренями, що певною мірою спрощує переклад [3]. Однак через спільне походження медичних термінів серйозною пасткою можуть стати «*фальшиві друзі*» перекладача – слова, які асоціюються або ототожнюються в мові джерела та мові перекладу у зв'язку з подібністю в плані вираження, а в плані змісту або за вживанням не повністю відповідають або навіть повністю не відповідають одне одному [5]. Такі лексеми можуть створити багато проблем для перекладачів, оскільки, на перший погляд, не потребують додаткового уточнення значення.

Серед причин виникнення «фальшивих друзів» перекладача у сфері науково-технічної термінології Е. Ф. Скороходько визначає основні:

- використання однакових слів у різних мовах при утворенні термінів;
- асоціації первинного значення зі схожими ознаками різних об'єктів термінування;
- надання переваги в різних мовах різним сторонам змістової структури міжнародних термінів [6: 45].

Д. С. Лотте виділяє такі причини:

- надання слову технічної визначеності;
- звуження або розширення значення;
- зміщення значення за аналогією;
- перенос терміна за зовнішньою аналогією [5].

Наступні приклади яскраво ілюструють наявність «фальшивих друзів» перекладача у англійських фахових текстах медицини.

Так, українським еквівалентом англійського терміна «*angina*» є не «ангіна», а «*стенокардія, грудна жаба, біль у грудях*». Доказом цьому є визначення у тлумачному словнику: «*angina – chest pain or discomfort that develops when the heart muscle isn't getting enough oxygen and blood; also*

known as angina pectoris». Натомість, англійським відповідником українського слова «ангіна» є «*tonsillitis*» [7].

Ще один приклад: англійський термін «*cellulitis*» – не «целюліт», а «флегмона», «панікуліт». А українському терміну «целюліт» відповідає «*cellulite*». Як бачимо, обидва терміни є майже однаковими, тому для кращого розуміння знову звернемося до їх визначень:

- *Cellulitis* is a localized or diffuse inflammation of connective tissue, caused by bacteria, with severe inflammation of dermal and subcutaneous layers of the skin [9];

- *Cellulite* (is the herniation of subcutaneous fat within fibrous connective tissue that manifests topographically as skin dimpling and nodularity, often on the pelvic region (specifically the buttocks), lower limbs, and abdomen [8].

Іншими прикладами «фальшивих друзів» перекладача можуть бути:

- *complexion* – колір шкіри, і в жодному разі не «комплексія» («*build, body type*»);
- *ferment* – закваска, бродіння; дуже рідко – фермент (*enzyme*);
- *gland* – залоза, ніколи – гланд (*tonsil*);
- *liver* — печінка; ніколи – лівер (*offal*);
- *respirator* — апарат штучного дихання; рідко: респіратор (*gas-mask*);
- *silicon* — кремній; кремнієвий; ніколи: силікон; силіконовий (*silicone*) [4].

Таким чином, необхідно пам'ятати, що формальна подібність лексичних елементів у двох мовах може бути несправжньою. Задля уникнення проблем під час перекладу та подальших непорозумінь, перекладач повинен особливу увагу звертати на терміни, які є схожими у мові оригіналу та мові перекладу. Оскільки медичні фахові тексти стосуються здоров'я людини, навіть найменша помилка в результаті перекладу може призвести до негативних наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. В чем особенность и сложность перевода медицинских текстов : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lantraperevod.ru/newss/116-2012-01-20-12-51-36>
2. Гуменюк З. В. Особенности перевода медицинских текстов / Гуменюк, И. М. Дабаган. – Режим доступу :
3. В.

<http://www.alba-translating.ru/index.php/ru/articles/2012/gumenyuk-dabagyan.html>

3. Занковец О. В., Матылицкая О. С. Проблемы перевода терминологической лексики на примере текстов медицинской тематики / О. В. Занковец, О. С. Матылицкая : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/22064/1/zankovets_matilitskaya_BMW_2010.pdf

4. Ложные друзья переводчика : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://ru.wiktionary.org/wiki/Приложение:Ложные_друзья_переводчика_\(английский\)](http://ru.wiktionary.org/wiki/Приложение:Ложные_друзья_переводчика_(английский))

5. Методичні вказівки до курсу «Перекладацький аналіз науково-технічного тексту»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ruh.znaimo.com.ua/index-880.html>

6. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті / Е. Ф. Скороходько. – К., 2006. – 99 с.

7. Angina : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.multitran.ru/c/m.exe?l1=2&l2=1&s=angina>

8. Cellulite : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://en.wikipedia.org/wiki/Cellulite>

9. Cellulitis : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://en.wikipedia.org/wiki/Cellulitis>

І.В. Василенко

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: канд. філ. наук, доцент Л.Ф. Соловйова

Польовий підхід до аналізу лексики на позначення політичного життя (на матеріалі американського газетного дискурсу)

Дослідження лексико-семантичних полів залишається актуальним і сьогодні, незважаючи на те, що різні типи полів неодноразово ставали об'єктом лінгвістичних розвідок у другій половині ХХ ст. [1; 3; 4; 5], починаючи з традиції, започаткованої Й. Тріром та Г. Іпсеном.

Лексична система мови активно реагує на події, що відбуваються поза межами мовної дійсності, особливо у визначені гострі періоди суспільно-політичного життя (революції, соціальні потрясіння і т. д.). Зміни в політичному житті країни нерозривно супроводжуються змінами в словниковому складі мови. Під час вивчення суспільно-політичної, а зокрема й політичної лексики увага лінгвістів концентрується на проблемах її становлення та збагачення в певний історичний період. Семантичні процеси, які виникають у цій групі лексики, менш досліджені, тому вивчення семантичних особливостей лексичних